

Årsredovisning 2018

Stiftelsen Tyrestaskogen

815601-0624

Styrelsen för Stiftelsen Tyrestaskogen får härmed lämna sin redogörelse för stiftelsens utveckling under räkenskapsåret 2018-01-01 - 2018-12-31

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i hela kronor (sek).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SIDA
- Förvaltningsberättelse	2
- Resultaträkning	14
- Balansräkning	15-16
- Noter	17
- Underskrifter	22

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Inledning

Stiftelsen Tyrestaskogen kan härmed lägga sitt tjugosjätte verksamhetsår till handlingarna. Vi har med höga ambitioner fortsatt att förvalta Tyresta nationalpark, Tyresta naturreservat, Tyresta gård och naturum Nationalparkernas hus enligt vårt ändamål och våra stadgar.

Stiftelsen tackar alla finansiärer och bidragsgivare, som gör vårt naturvårdsarbete möjligt. Den nära dialogen med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen har varit en viktig förutsättning för vår verksamhet. Vi vill också tacka alla intressenter och samverkanspartners, från kommuner till entreprenörer och ideella föreningar, för gott samarbete.

Vi är också tacksamma för alla engagerade besökare i Tyrestaområdet. De ser och hör vad som sker i skogen, ger oss återkoppling och kommer med förslag till förbättringar. Och de kan samtidigt njuta av värdefulla ekosystemtjänster: berikande naturupplevelser och välbefinnande till kropp och själ.

För Stiftelsen Tyrestaskogen

Per Wallsten
Nationalparkschef, VD

Tyrestaområdet

Stiftelsen Tyrestaskogen (STS) förvaltar Tyresta: ett stort, skyddat, lättillgängligt och i stora delar opåverkat naturområde med höga natur-, kulturmiljö- och upplevelsevärden. Det ligger i Haninge och Tyresö kommuner söder om Stockholm.

Kärnområdet på 1 970 hektar är skyddat som nationalpark sedan 1993, med syftet enligt nationalparksförordningen att "bevara ett representativt sprickdalslandskap med omgivande urskogar och värdefull natur i övrigt". Här finns den finaste och största urskogen söder om Dalälven. Även i Norrland nedanför fjällskogarna är gamla, orörda skogar som de i Tyresta mycket ovanliga. Nationalparken omges på tre sidor av ett mer kulturpräglat naturreservat på sammanlagt 2 949 hektar. Tyrestaområdet fungerar som närrekreationsmark för boende i Haninge och Tyresö, som utflyktsområde för hela Stockholmsregionen samt som besöksmål för turister.

Tyresta har stora arealer urskog, naturskog, hållmarker, myrar, brandområden, odlings- och naturbetesmarker, strandängar, våtmarker, sjöar, vattendrag och även ett stycke innerskärgård. Det är ett från exploatering närmast orört område som ligger bara en halvtimmes bilresa från Stockholms centrum; ett välbesökt, nära 5 000 hektar skyddat tätortsnära natur- och kulturlandskap av högsta klass.

I området finns ett tiotal anlagda eldplatser, flera vindskydd och 55 km markerade leder. Tyresta by, som utgör huvudentrén till nationalparken, har höga kulturmiljövärden. I byn finns ett 20-tal byggnader, med anor från 1700-talet och framåt. Här ligger också Tyresta gård, Stiftelsens kontor och vårt bemannade besökscentrum, naturum Nationalparkernas hus.

Tyresta nationalpark ägs i sin helhet av staten via Naturvårdsverket, som även äger merparten av Tyresta naturreservat. Åvaområdet och sydöstra delen av reservatet ägs av Stockholms stad. I reservatets södra del finns även några privatägda områden.

Stiftelsens grunder

Stiftelsen Tyrestaskogen instiftades år 1993 av Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län samt Stockholms stad, Haninge och Tyresö kommuner. I samband med att Tyresta nationalpark inrättades samma år beslutade regeringen genom nationalparksförordningen att Stiftelsen är förvaltare. Länsstyrelsen har utsett Stiftelsen till förvaltare av Tyresta naturreservat.

Enligt stadgarna är Stiftelsens ändamål att:

- förvalta Tyresta nationalpark och naturreservat,
- svara för viss fastighetsförvaltning på uppdrag av Naturvårdsverket,
- fördjupa kunskapen, informera och utbilda besökarna om natur och kultur i Tyresta, genom bl.a. inventeringar, utställningar, trycksaker, föreläsningar och guidningar,
- underhålla, sköta och vid behov utveckla anläggningar och verksamhet till gagn för nationalparken, naturreservatet och dess besökare.

Stiftelsen Tyrestaskogen är en avkastningsstiftelse med ett kapital som förvaltas av Kammarkollegiet. Det samlade, bundna stiftelsekapitalet från instiftarna var vid starten 39 mkr, vilket placerades i aktie- och räntefonder. De första åren var direktavkastningen hög, täckte

förvaltningskostnaderna och genererade dessutom ett visst överskott. Detta återfördes då till kapitalet, vilket ökade till drygt 44,6 mkr. (Avkastningen har dock minskat sedan dess och är nu ca 20 % av budgeten. För att kompensera detta har Naturvårdsverket med en successiv ökning medfinansierat förvaltningen. Stiftelsen får medfinansiering även från Stockholms stad, för förvaltning av stadens markinnehav, samt från Haninge och Tyresö kommuner.)

Att vara förvaltare av ett så värdefullt och välbesökt område som Tyresta, innebär stort ansvar och förtroende. Våra ambitioner är därför höga och viljan är stor. Mandatet innebär många möjligheter. Vi vill värna, vårda, visa och utveckla Tyrestaområdet på bästa sätt. Vi vill att Tyresta ska vara ett föredöme som nationalpark och besöksmål, nationellt och internationellt.

Stiftelsens styrelse

Tyresta nationalpark har med Stiftelsen Tyrestaskogen som förvaltare en för landet unik förvaltningsform. Den innebär en samförvaltningsmodell mellan staten och de berörda kommunerna. Formen är vald för att säkra resurser för långsiktig förvaltning och kommunal delaktighet. Styrelsemedlemmarna nomineras av de fem instiftarna. Kommunerna utser politiker och har majoritet i styrelsen. Naturvårdsverket utser ordförande.

Uppgifterna för styrelsen är i första hand att besluta om budget, verksamhetsplan och anställning av fast personal. Dessutom hanterar styrelsen policyfrågor och följer arbetet med förvaltningen av Tyresta i övrigt. Ordföranden har regelbundet avstämningar med nationalparkschefen och övrig personal i staben.

Styrelsearbetet löper enligt ett etablerat schema över året. Vid marsmötet fastställs verksamhetsplan och budget. Då har staten beviljat sina ersättningar och vi vet vilket utfall avkastningen på stiftelsekapitalet inneburit. En exkursion hör till traditionen vid majmötet, då avstämningar görs av ekonomi och arbetsläge. Det senare sker också vid septembermötet, då även prioriteringar för nästa verksamhetsår tas upp. Vid novembermötet beslutas en preliminär verksamhetsplan och budget utifrån förvaltningens förslag.

Stiftelsen Tyrestaskogen har haft fyra ordinarie sammanträden år 2018: Den 23 mars, 18 maj, 21 september och 23 november. Vid majmötets exkursion vandrade styrelsen i markerna kring Stegsholms gård, ett vackert och biologiskt värdefullt beteslandskap inom Gålö naturreservat. Med oss var markägaren Skärgårdsstiftelsen samt arrendatorerna Åse och Anders Borg.

Styrelsen består enligt stadgarna av nio ordinarie ledamöter med ersättare, fördelade på instiftarna. Nedanstående personer ingick i styrelsen vid årets slut:

<i>Naturvårdsverket, ordinarie</i>	<i>Ersättare</i>
Emma Pöppel	Karin Marklund
Björn-Axel Beijer	Anna von Sydow
<i>Länsstyrelsen, ordinarie</i>	<i>Ersättare</i>
Anders Nylén, ordförande	Björn Carlberg
Louise Schlyter	Eva Waldén Selin
<i>Stockholms stad, ordinarie</i>	<i>Ersättare</i>
Gunnar Björkman	Maria Bergström
Bengt Carlsson	Göran Råsmar
<i>Haninge kommun, ordinarie</i>	<i>Ersättare</i>
Lars-Inge Lundblad	John Lind
Alexandra Anstrell	Patrik Romare
<i>Tyresö kommun, ordinarie</i>	<i>Ersättare</i>
Mats Lindblom, vice ordförande	Bo Furugård

Revisor har varit Maaria Martin-Vivaldi, med Jörgen Sandell som ersättare. Lekmannarevisor har varit Amanj Mala-Ali från Stockholms stad, med Gustav Blix som suppleant.

Stiftelsens förvaltningspersonal

Stiftelsens operativa del utgörs av Tyresta nationalparksförvaltning. Den är indelad i fyra verksamhetsgrenar: stab, fält, naturum och gård; och hade vid årets slut tretton tillsvidareanställda. Det innebär en ökning med en tjänst jämfört med året innan.

I *staben* arbetade nationalparkschef Per Wallsten och ekonom Christine Branden.

I *fält* arbetade fältchefen Mattias Sjölander (nyanställd 2018) och tillsynsmännen Ann Armandt, Tommy Martinsson, båda deltid, samt Teckla Jackson och Emil Skoglund. Tommy och Emil tillsvidareanställdes under året efter att förut ha varit visstidsanställda.

I *naturum* arbetade Jessica Ångström som naturumföreståndare och Peder Curman som naturvägledare. Ludvig Callermo-Riedel har varit säsongsanställd som naturvägledare och Emilia Berling visstidsanställd 30 % med särskilt ansvar över butik och reception. Under lör- och söndagar, semestrar och högsäsong anlätades timanställda naturvägledare, totalt motsvarande en heltidstjänst. Av besparingskäl är liksom året innan bemanningen på helger under lågsäsong reducerad till en person.

Inom *gård* arbetade Michael Jensen och Katarina Warg som driftledare, Alexandra Bastemark som djurskötare på deltid och Robin Palm som yrkesarbetare. Sandra Larsson har arbetat som djurskötare under helger och som timanställd vikarie. På vissa lördagar och söndagar har timanställda gårdsvårdare arbetat med att informera besökare och avlasta ordinarie personal.

Entreprenörer har anlåtats för snöröjning samt reparations-, anläggnings-, bygg- och praktiska naturvårdsarbeten. Merparten av dessa har sin basverksamhet i närområdet och handlas upp genom avrop från ramavtal. Större investeringsprojekt handlas upp genom förenklad upphandling. Konsulter har anlåtats för utrednings-, projektlednings- och projekteringsarbeten.

Styrdokument för förvaltningen

Stiftelsens arbete utgår från stadgarna. Det styrs formellt av skötselplaner med föreskrifter för nationalpark och naturreservat, ett avtal med Naturvårdsverket om fastighetsförvaltning, en överenskommelse med verket om driften av naturum och ett rättighetsavtal för att använda varumärket naturum, samt en överenskommelse med Stockholms stad om förvaltningen av stadens markinnehav i reservatet.

Dessutom genomför Stiftelsen olika investeringar och skötselåtgärder efter direkta beslut av Naturvårdsverket och med tillhörande öronmärkta medel.

Utifrån tolkning av styrdokumenterna har styrelsen november 2016 formulerat fyra övergripande mål för Stiftelsens verksamhet i Tyrestaområdet:

1. *Med hög kvalitet förvalta natur-, kulturmiljö- och upplevelsevärden.*
2. *Utveckla, underhålla och långsiktigt bevara byggnader och anläggningar.*
3. *Visa vägen ut, berika besöket och öka kunskapen om Tyresta och andra nationalparker.*
4. *Vara en ändamålsenlig organisation, väl förankrad i omvärlden, med engagerad och kompetent personal.*

Det interna arbetet styrs av Stiftelsens övergripande verksamhetsplan och budget, vilka beslutas av styrelsen. Den är sedan nedbruten i operativa arbetsplaner för gård respektive fält samt en särskild verksamhetsplan för naturum, vilka beslutas av NP-chefen.

Stiftelsen är förvaltare och inte myndighet. Myndighetsfrågor som exempelvis dispensgivning hanteras av Länsstyrelsen, oftast efter underhandssamråd med Stiftelsen.

Stiftelsens verksamhet 2018

Naturvård och friluftsliv

Det löpande naturvårdsarbetet är grunden för verksamheten och innebär tillsyn i hela området och regelbundna besök på alla eldplatser, ledsystemet i övrigt och längs kusten. I samband med detta har vi städat, lagt ut ved, åtgärdat brister och sett till att besökarna följer reglerna i föreskrifterna.

Under vår, sommar och höst har vi haft schemalagd helgtjänstgöring för tillsynsarbetet i fält, där hela personalgruppen ingår. Vi har även tillsyn vissa kvällar, främst vid välfrekventerade övernattningsplatser där otillåten eldning och tältning kan förekomma.

Brandrisken vid det extremt torra vädret under sommaren gjorde att vi såg över våra rutiner för brandinformation i alla kanaler. Det gällde telefonsvararen, vår hemsida, Facebook och information i fält på vindskydd och vedlårar. Vi har samrått med räddningstjänsten om budskapen. För att förhindra otillåten eldning hade vi under den torraste tiden, också ett rullande schema för all personal med tillsyn under kvällstid på strategiska platser. Tidvis rådde totalt eldningsförbud, då det även var förbjudet att använda stormkök.

Enligt ett avtal med Stockholms stad har vi utfört tillsyn, vägunderhåll och olika skötselåtgärder på stadens markinnehav inom reservatet, i första hand Åvaområdet. Allt finansieras av Staden.

Totalt har ca 150 m³ kluven ved även i år lagts ut vid de 14 iordningsställda eldplatserna. Veden kommer främst från våra åtgärder i betesmarker och bryn. Till eldplatserna i norr läggs ved ut av personal från Tyresösågen på uppdrag av stiftelsen, inom ramen för ett rehabiliteringsprogram i Tyresö kommun.

Personal från Tyresö kommuns friluftsgård i Alby preparerar skidspår i samråd med Stiftelsen och har viss tillsyn i norra delen av naturreservatet, snörika vintrar även i närliggande delar av nationalparken. Stiftelsens personal preparerar vintertid skidspår kring Tyresta by.

Stiftelsen tar regelbundet vatten- och sedimentprover i nationalparkens sjöar på uppdrag av dels Havs- och vattenmyndighetens IKEU-program (uppföljning av kalknings- och försurningseffekter) vid Sveriges Lantbruksuniversitet och dels av ITM (Institutet för tillämpad miljöanalys) vid Stockholms universitet. Från år 2011 kalkas inga sjöar längre i Tyresta. Surhetsgraden går successivt tillbaka mot naturliga värden, till stor del beroende på bättre rening av luftutsläppen från industrierna på kontinenten. Enligt avtal med IVL har Stiftelsen även ansvar för provtagning av nederbörd vid en station i nationalparken. Mätningen av nederbördsvolym och kemiskt innehåll är en del av Naturvårdsverkets nationella miljöövervakning.

Fordonsparken för fältförvaltningen består av två pick-upbilar, en styrpulpetbåt, en snöskoter, två fyrhjulingar, en traktor med en mindre skogsvagn, en åkgräsklippare samt ett flertal motorsågar och röjsågar.

God hjälp i naturvårdsarbetet har varit Skogsstyrelsens projekt "Naturnära jobb", inom vilket vi i samverkan med Länsstyrelsen haft ett arbetslag av nyanlända svenskar, vilka genomfört röjnings- och stängslingsåtgärder i reservatets skogar nära Tyresta by. Åtgärderna krävde även insatser av stiftelsen för planering, arbetsledning och inte minst rishantering.

Kulturmiljö

I Stensjödal har den gamla Mjölnearbostaden från 1700-talet renoverats varsamt. Den används idag för övernattningsgrupper som besöker nationalparken. Ett läckande tak har åtgärdats, ny takpapp har lagts på, huset har målats, m.m. Arbetena har skett i samråd med byggnadsantikvarie. Arbetena har gjort att uthyrningsverksamheten har begränsats. Under året har antalet gästnätter i Mjölnearbostaden och den intilliggande lägerängen varit drygt 700, en 40-procentig minskning jämfört med året innan.

Genomförandet av den nya driften för Tyresta gård med betesdjur av gamla lantraser och en hävd enligt äldre gränser, bidrar till att höja kulturmiljövärdet för både Tyresta by och dess omgivande odlingslandskap. Både lantraser och landskap utgör ett viktigt biologiskt kulturarv och en del av en kulturhistorisk helhetsmiljö.

Förvaltning av fastigheter

Underhåll av vägar, grönytor, anläggningar, byggnader och teknisk infrastruktur sker löpande. Vi har i rollen som företrädare för fastighetsägaren Naturvårdsverket och som hyresvärd haft en omfattande hantering av avtal, arrenden och andra nyttjanderätter, samt många personliga kontakter med våra hyresgäster och arrendatorer.

Den stora ombyggnaden av huvudentrén till Tyresta nationalpark vid Tyresta by har avslutats när det gäller markarbeten och planteringar. Det innebär bland annat en ombyggd vändplan, ny busshållplats, nya skyltställ, samt ett nytt gångstråk ut i nationalparken. En ny sittmur leder besökarna från P-platsen till den nya informationsplatsen. Hela entrén inklusive gångstråket är tillgängligt även för rullstolsburna besökare. I nästa etapp kommer informationsskyltar, vägvisare m.m. att tas fram och monteras. Vidare har arbetet med fyra sekundära entréer till nationalparken påbörjats, nämligen vid Stensjödal, Storängen, Höjden och Brakmaren.

I Stensjödal har vi börjat åtgärda dammanläggningen vid sjön Nedre Dammen, där Åvaån börjar sitt lopp. Dammen har varit i dåligt skick ett par år och arbetet är mycket efterlängtat. Även dammen

upptröms vid sjön Lanan ska åtgärdas. Viktiga aspekter förutom dammsäkerhet som beaktas, är kulturmiljö, arbetsmiljö och de höga naturvärdena i Åvaån och dess havsöringspopulation.

Lillgården i randen av Tyresta by har rustats upp invändigt för bättre energihushållning och hyrs nu ut som tjänstebostad för en av stiftelsens naturbevakare. Åtgärder för energieffektivisering har även gjorts i gårdens lanthandel och i Dalgrensgårdens manbyggnad.

Den fleråriga upprustningen av gårdsgårdarna i Tyresta by har fortsatt med ännu en etapp. Den utförs hantverksmässigt med hank, stör och slonor av senvuxen gran från Jämtland.

Vi har fortsatt upprustningen av skogsbilvägnätet inom Tyresta naturreservat. Ett omfattande arbete har gjorts i norr på Sisshammarsvägen på del mellan Sisshammar och Lillström.

Gårdsverksamheten

Tyresta gård drivs sedan 2014 av Stiftelsen i egen regi och med anställd personal. Gårdens främsta uppgift är att vidmakthålla det gamla betespräglade kulturlandskapet kring Tyresta by. Idag finns ca 20 ha åker och 42 ha betesmark. Gården är certifierad enligt SMAK. Gårdens djur består av lantraser, flertalet är rödlistade såsom hotade. Raserna är rödkulla (nötkreatur), Roslagsfår, Gotlandsfår, Linderödsgrisar, Gotlandshöns, svensk gul anka och nordsvensk brukshäst. Gården har också en pedagogisk uppgift som visningsgård för besökare. Det innebar under året öppna guidningar för allmänheten på lördagar och söndagar, och på vardagar bokade visningar främst för skolklasser. Antalet besök på gården 2018 uppskattas till ca 100 000.

Fåren fick 67 lamm och korna fick tolv kalvar, därav tre tvillingfödslar. Gotlandshönsen fick ett 20-tal kycklingar och ankorna fick fyra ällingar som nu ingår i flocken på 16 djur. Alla djur ingår i det nationella genbanksarbetet för hotade lantraser, med ett omfattande arbete med registrering, kontroll, avelsplanering och uppföljning.

I stiftelsens regi hyrs boxplatser för ridhästar ut till privata hästägare. Antalet platser minskades från elva till fem under året. Detta för att dels frigöra arbetstid för personalen, dels kunna använda 1–2 hektar av hästarnas vinterhagar på åkermark för att producera foder. Detta ger i sin tur bättre ekonomi och förutsättningar för att behålla gårdens ekologiska status, med motsvarande EU-stöd.

Ett flerårigt arbete att istandsätta naturbetesmarker i skogen och kulturlandskapet har fortsatt 2018, med dikningsupprustning (1 700 löpmeter diken åtgärdade), stängsling och röjning.

Den extrema värmen och torkan under vår och sommar skapade stora problem för gårdens foderförsörjning. Beteshagarna var helt avbetade och sönderbrända i mitten av juli och foderbristen var stor i hela Sverige. Via extra personal och ovan nämnda "Naturnära jobb" stängslades och röjdes närmare 16 hektar nya skogsbeteshagar med 3,5 km stängsel, vilket var ovärderligt för betesdriften. Vår egen vallskörd blev bara hälften av den normala, men via kontakter lyckade vi köpa inhemskt foder som räddade sommaren och kommer att räcka under vintern. För de stora merkostnaderna fick vi extra medel från Naturvårdsverket.

Samverkan och information

Vi är beroende av att samverka med vår omvärld och de aktörer som finns där, inte minst i vårt närområde. Stiftelsen får sedan ett par år en viss förvaltningsersättning från både Haninge och Tyresö kommuner, då verksamheten gynnar kommunernas attraktivitet och dess invånare.

Stiftelsen har haft dialoger med många intressenter; med boende och hästägare i Tyresta by, med scouter, föreningen Sörmlandsleden, Friluftsrådet, orienterare, jaktarrendatorer och fiskare. Vi har diskuterat samverkansfrågor med företrädare för Stockholms stad, närpolisen, Tyresö och Haninge kommuner, jaktlag och kommunjägare, Länsstyrelsen och Naturvårdsverket. Vi medverkar i Haninge kommuns arbete att utveckla kommunens besöksnäring.

Naturvårdsverkets generaldirektör Björn Risinger har haft ett möte med verkets insynsråd i Tyresta, och blivit guidade i naturum och på Urskogsstigen. Återigen ser vi värdet för centrala myndigheter att Tyresta ligger så nära Stockholm och är lätt att visa upp som exempel på svensk naturvård. Vi har även haft besök av och guidat Kosovos miljöministerium, Centrum för biologisk mångfald, Världsnaturfonden, m.fl. professionella inom natur- och miljösektorn.

Stiftelsen ingår i grannsamverkan för byn och företräder staten som markägare i möten med vägföreningar i naturreservatet. Vi ingår även i det nationella nätverket "naturens år", med flera möten under ledning av Naturvårdsverket.

Som en bas för Stiftelsens kommunikationsarbete finns de riktlinjer för vår strategiska kommunikation, vilka beslutades av styrelsen 2016. Där anges budskap, målgrupper, kommunikationsmål, kanaler etc. Huvudbudskapet enligt riktlinjerna är *"Välkommen till Tyresta, en riktig urskog! Sevärd, stor och Stockholmsnära"*.

Viktiga målgrupper för kommunikationen är i prioritetsordning: skolor, personer som inte så ofta sätter sin fot i naturen, barnfamiljer och turister. Viktiga kommunikationskanaler för Stiftelsens verksamhet är vår egen hemsida, Instagram och Facebook. Även redaktionella media inklusive kalendarier är viktiga, inte minst för naturums programverksamhet. I övrigt är personalen i naturums reception, men också i fält och på gården, en viktig källa för information om Tyrestas sevärdheter, olika leder i området, vilken service som finns, etc. Naturums program delas ut på olika arrangemang och distribueras till bibliotek och butiker i närområdet.

Webbplatsen www.tyresta.se hade under året knappt 170 000 besökare, vilket är en ökning med 5% sedan 2017. Vår Facebooksida "Tyresta nationalpark" hade i slutet av 2017 ca 6300 gillare, vilket är en ökning med 12 % från förra året. Den största användargruppen är personer 35–44 år och majoriteten av våra gillare är kvinnor. Vi har en successivt ökad användning av Facebook för dubbelriktad kommunikation med våra besökare.

Vår kostnadsfria app för smarta telefoner, "Tyresta nationalpark" lanserades under 2013, som en av de första i sitt slag. Syftet med appen är att underlätta för framförallt ovana besökare att besöka Tyrestas leder och målpunkter. Tyrestaappen hade vid årets slut 6 500 nedladdningar för IOS och Android. Det innebär 1 000 nya nedladdningar under 2018 (jämfört med 900 under år 2017), vilket får ses som en fortsatt god utveckling. Vi ingår i konceptet Naturkartan som används av många andra aktörer. Därigenom finns Tyresta också med i apparna med naturkarta från hela Sverige, Stockholms län, Haninge och Tyresö. Naturkartan finns också på webben www.naturkartan.se med 1,4 miljoner visningar, därav 9 000 specifikt för Tyrestas sidor.

Vi har även medverkat med bilder i Naturvårdsverkets gemensamma Instagramkonto för Sveriges nationalparker samt öppnat ett eget konto på Instagram, där vi har 1300 följare.

Kunskapsuppbyggnad och nätverksarbete

För att utöka kompetensen och följa utvecklingen inom våra ansvarsområden, har personal deltagit i flera kurser, konferenser, webinarier och seminarier.

Hela personalgruppen har gjort en studieresa till Landsorts naturreservat i Stockholms södra skärgård. Personalen har också deltagit i nationella träffar för naturum och för förvaltare i Naturvårdsverkets regi.

Inom ramen för entréprojektet har vi installerat räknare av fordon och gående till Tyresta by. Med approximationer och extrapolering kan vi med rimlig säkerhet uppskatta antalet besökare till Tyresta by till 350 000 personer under 2018. Merparten går in i nationalparken via Barnvagnsslingan.

Avvecklingen av forskningsprojektet om vegetationsutveckling efter en skogsbrand och hur den påverkas av viltbete har nu avslutats. De tre stora hägnen i och utanför brandområdet har rivits, och slutinventering av vegetationen har gjorts av stiftelsens personal i samråd med forskningsledaren från Sveriges lantbruksuniversitet.

Naturum

Vårt besökscentrum, naturum Nationalparkernas hus, är vår viktigaste kontaktyta gentemot besökarna till Tyresta. Det har ett dubbelt syfte. Förutom att informera om och visa vägen ut i Tyrestaområdet, ska vi också berätta om nationalparkerna i Sverige och på ett lustfyllt sätt inspirera att besöka dem. Vi ska också ge besökarna kunskap som skapar förståelse för behovet av att vårda och skydda naturen. Stiftelsen förvaltar naturum enligt ett samverkansavtal med Naturvårdsverket.

Naturum satte med 93 440 besök år 2018 åter publikrekord. Det var en ökning med tre procent från 2017. Nationalparkernas hus fortsätter därmed att vara ett av landets mest besökta naturum. Guidningarna i egen regi är en viktig basverksamhet, både i inomhusutställningen, längs Urskogsstigen och i brandområdet. Vi har haft 96 guidade turer för skolklasser (motsvarande 98 under 2017). De är till övervägande del från närliggande kommuner, men även från innerstaden och hela Mälardalen. Med sina generösa öppettider fortsätter Nationalparkernas hus att vara Sveriges mest öppna naturum.

Inom programverksamheten har vi under året erbjudit fler guidade turer med 1680 deltagare (2017: 1370 personer). Det genomsnittliga antalet deltagare på de guidade exkursionerna, 14 personer per aktivitet, ligger på samma nivå som året innan. Majoriteten av dessa genomförs tillsammans med en extern samarbetspartner, vilket bidrar till att stärka vår lokala samverkan med framförallt ideella föreningar. Det stärker också Tyrestas roll som arena för många olika avsändare. Dessutom bidrar samverkan till en bredare marknadsföring.

Barnfamiljer är en av våra viktigaste målgrupper. Särskilda programpunkter som Natursnokarna tillsammans med Naturskyddsföreningen fortsätter att locka barnfamiljer ut i naturen.

Ett tema i naturum under våren var fåglar, med programpunkter som orrspel, vandring på tjädermarker, en utställning om göken, kikarskola för barn samt lyssna på nattskärna i juninatten. Ett annat tema var välbefinnande och hälsa med yogavandringar, "skogsbad" och pilgrimsvandringar. Tyresta firade under året 25 år som nationalpark, vilket uppmärksammades med tolv jubileumsvandringar till olika delar av området, med fika från caféet i Tyresta by.

Som alternativ till kommersiell julmarknad genomfördes för fjärde året en stämningsfull ljusfest i vintermörkret, under rubriken *Adventsstämning i Tyresta by*. De skedde i samarbete med Caféet i Tyresta by och Tyresta Lanthandel. Andra välbesökta arrangemang i Tyresta by, med sammanlagt ca 11 000 besökare var spelmansstämman, midsommarafton, Valborgsmässoafton samt Tyrestadagen i september - årsdagen för nationalparkens invigning år 1993.

Organisation

Stiftelsens arbete utgår från de av styrelsen beslutade verksamhetsplanerna. Dock är arbetet påtagligt händelsestyrt och kräver stor flexibilitet, vilket inte minst gäller fältarbetet. Arbetet i naturum leds av naturumföreståndaren, fältverksamheten av fältchefen och gårdsverksamheten av driftledarna. Alla rapporterar till nationalparkschefen.

En ledningsgrupp bestående av NP-chefen, ekonomen, fältchefen, gårdens driftledare och naturumföreståndaren träffas regelbundet för att diskutera övergripande och strategiska frågor. Hela personalgruppen har möte på måndagar för avstämningar och diskussion. Det ekonomiska läget följs upp regelbundet av ekonomen. Utvecklingssamtal och lönesamtal genomförs årligen. Rätt till ersättning för friskvård, sjukvård och receptbelagd medicin ingår i lokala avtal. En lokal facklig organisation och ett skyddsombud finns. Skyddsronder har under året genomförts i vissa delar av verksamheten.

Tio protokollförda arbetsplatsträffar har hållits. Enligt ett samverkansavtal med de lokala fackliga organisationerna ersätter arbetsplatsträffarna informationsskyldigheten enligt MBL i många frågor. På den fasta dagordningen ingår bland annat verksamhetsplanering, arbetsmiljö, jämställdhet och upphandlingar. Personalen har friskvårdsersättning samt hälsokontroller vartannat år via Globenhälsan AB.

Stiftelsen är medlem i arbetsgivarorganisationen Sobona (f.d. KFS), där merparten av personalen berörs av kollektivavtalet för besöksnäring. Stiftelsen är dessutom medlem i Skogs- och lantarbetsgivarförbundet, SLA, och följer jordbrukets kollektivavtal för personalen i gårdsverksamheten. Stiftelsen anlitar auktoriserade revisorer från Grant Thornton AB. Vårt kapital förvaltas av Kammarkollegiet enligt särskilt avtal.

Stiftelsen har anlitat Hushållningssällskapet i Uppsala för att analysera verksamhet och ekonomi. Under 2018 har stiftelsen tagit fram en policy för sponsring, som en annan möjlighet att på sikt förbättra ekonomin.

Incidenter och överträdelser

Med tanke på det stora antalet besök i Tyrestaområdet, lättillgängligheten och det tätortsnära läget, kan antalet olyckor, brott och andra incidenter trots allt betraktas som lågt. Den otillåtna trafiken med fyrhjulingar fortsätter att öka. Lösa hundar, otillåten ridning och terrängcykling på stigar är de vanligaste överträdelserna mot föreskrifterna. Dumpningar av skräp och bilar är inte ovanligt. Spår av otillåten eldning påträffas ofta runt sjöarna, som motåtgärd har vi tillsyn även vissa kvällar under högsäsong och river löpande de spontana eldstäderna.

Under den extremt torra sommaren var det ett flertal skogsbränder i Tyrestas närområde. Vi var förskonade mot större bränder, måhända bidrog den intensiva informationen om alla eldningsförbud och vår ökade tillsyn i skogen till detta.

Dock uppstod en brand på ca 1 hektar i skogen norr om Åva gård, vilket kan ha orsakats av gnistbildning från en kraftledning. Branden släcktes av räddningstjänsten, där stiftelsens personal var snabbt på plats och kunde bistå i släckningsarbetet. En mindre brand på drygt 100 kvadratmeter kunde släckas vid sjön Trehörningen i nationalparken. Där var det uppenbart med otillåten eldning, men läget på en stenig udde begränsade spridningen tills räddningstjänsten var på plats.

Ekonomi

Resultat av finansiella tillgångar

Vi har via vår kapitalförvaltare Kammarkollegiet genomfört en större omfördelning av värdepapper. Då har vi framförallt minskat andelen av räntebärande papper till förmån för Kammarkollegiets företagsobligationer och stiftelsekonsortiet GIVA.

Vi har under året återinvesterat kapitalvinster i nya värdepapper och på så sätt ökat anskaffningsvärdet på dessa med ca 2,4 mkr. Skillnad mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde har minskat, vilket ger ett negativt resultat för stiftelsen.

Skillnad mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde bokas upp i Fond för verkligt värde. Både återinvesteringar av reavinster och uppbokning av marknadsvärde gör att stiftelsen anser att kapitalet förvaltas väl och enligt god sed.

Direktavkastningen uppgick 2018 till 1,7 mkr, vilket är en liten ökning mot 2017.

Övriga ersättningar och kostnader

Ersättning från stat och kommuner uppgick till 11,1 mkr under året, varav 0,9 mkr avsåg öronmärkta medel för investeringar och underhållsåtgärder.

Fördelning av kostnader respektive intäkter inom de olika verksamhetsgrenarna:

Kostnader för den löpande förvaltningen och administrationen uppgick till 6,7 mkr.

Ersättning från Naturvårdsverket för detta uppgick till totalt 4 mkr. Haninge och Tyresö kommun bidrog med 0,25 mkr vardera.

Ersättningen från Naturvårdsverket för drift av naturum uppgick till 2,1 mkr, varav 0,25 mkr var öronmärkta till fastighetsförvaltning. Intäkter från försäljning och guidning blev 0,6 mkr

Kostnader för verksamheten i naturum uppgick till 2,8 mkr. Verksamheten i naturum gick med ett underskott på 0,15 mkr.

Tyresta gård omsatte 3 mkr, Ersättning från Naturvårdsverket uppgick till 2,6 mkr Övriga intäkter bestod av jordbruksbidrag och hyresintäkter från stall.

Varulagret består dels av varor i naturum, men också av djur och foder. Den större ökningen består av inköp av foder, då den egna produktionen inte var tillräcklig den torra sommaren 2018.

Inom ramen för vårt uppdrag att förvalta Stockholms stads marker har vi haft kostnader motsvarande 0,8 mkr. Staden finansierar detta i sin helhet.

Utvecklings och investeringsprojekt

Utvecklings- och investeringsprojekt som bekostats av Naturvårdsverket, under 2018 har bl.a. varit fortsatt arbete med entréer till nationalparken, restaurering av kulturmarker, upprustning av dammar i Stensjödalen, energieffektiviseringar och projektering av tältområde i Tyresta by.

Den större delen av dessa kostnader har hanterats direkt av Naturvårdsverket och syns därför inte i Stiftelsens redovisning.

FLERÅRSÖVERSIKT tkr

	1801-1812	1701-1712	1601-1612	1501-1512
Bidrag och ersättningar	10 816	12 477	17 171	14 556
Övriga intäkter	2 320	2 362	2 183	2 357
Rörelseresultat	-672	-1 126	-1 721	-2 581
Årets resultat	-2 855	1 530	1 345	-347
Direktavkastning %	3	3	3	4
Totalavkastning %	-2	5	5	1

Beloppen i resultatdispositionen är angivna i tusental kronor.

Medel att disponera:

Balanserad vinst	8 839 748
Årets resultat	-2 854 908
Summa	5 984 840

Förslag till disposition:

Återförs i fond för verkligt värde	-4 950 762
Balanseras i ny räkning	10 935 602
Summa	5 984 840

RESULTATRÄKNING

1

		2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.			
Erhållna ersättningar och bidrag		10 816 035	12 477 297
Försäljning		897 326	791 210
Hysesintäkter		570 369	584 755
Övriga rörelseintäkter		852 381	986 083
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar m.m.		13 136 111	14 839 345
Rörelsekostnader			
Material och köpta tjänster		-3 499 014	-4 986 556
Övriga externa kostnader	2	-2 749 214	-3 149 796
Personalkostnader	3, 4	-7 285 952	-7 514 197
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-274 389	-314 597
Summa rörelsekostnader		-13 808 569	-15 965 146
Rörelseresultat		-672 458	-1 125 801
Finansiella poster			
Resultat från finansiella tillgångar	5	-1 330 770	3 127 705
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		158 084	371
Räntekostnader och liknande resultatposter	6	-234 143	-136 887
Summa finansiella poster		-1 406 829	2 991 189
Resultat efter finansiella poster		-2 079 287	1 865 388
Resultat före skatt		-2 079 287	1 865 388
Skatter			
Skatt på årets resultat	14	-775 621	-334 534
Årets resultat		-2 854 908	1 530 854

BALANSRÄKNING

1

		2018-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Byggnader och mark	7	252 014	271 744
Inventarier, verktyg och installationer	8	375 383	630 043
<i>Summa materiella anläggningstillgångar</i>		627 397	901 787
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Räntefonder	9	8 612 912	30 291 948
Aktiefonder	10	19 504 558	30 332 574
Företagsobligationer	11	15 384 956	–
GIVA	12	13 893 361	–
<i>Summa finansiella anläggningstillgångar</i>		57 395 787	60 624 522
Summa anläggningstillgångar		58 023 184	61 526 309
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager m.m.</i>			
Lager jordbruk		551 237	342 454
Färdiga varor och handelsvaror		222 896	172 498
<i>Summa varulager m.m.</i>		774 133	514 952
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		923 533	1 896 995
Övriga fordringar		128 062	276 581
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		541 591	610 862
<i>Summa kortfristiga fordringar</i>		1 593 186	2 784 438
<i>Kassa och bank</i>			
Kassa och bank		5 009 032	2 241 211
<i>Summa kassa och bank</i>		5 009 032	2 241 211
Summa omsättningstillgångar		7 376 351	5 540 601
SUMMA TILLGÅNGAR		65 399 535	67 066 910

	2018-12-31	2017-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital		
<i>Bundet eget kapital</i>		
Stiftelsekapital	39 000 000	39 000 000
Reservfond	5 650 000	5 650 000
<i>Bundet eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>	<i>44 650 000</i>	<i>44 650 000</i>
<i>Fritt eget kapital</i>		
Fond för verkligt värde	5 923 021	10 873 783
Balanserad vinst eller förlust	13 790 510	7 308 894
Årets resultat	-2 854 908	1 530 854
<i>Fritt eget kapital vid räkenskapsårets slut</i>	<i>16 858 623</i>	<i>19 713 531</i>
Summa eget kapital	61 508 623	64 363 531
Kortfristiga skulder		
Leverantörsskulder	1 266 482	1 378 996
Skatteskulder	835 806	296 664
Övriga skulder	369 179	121 444
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1 419 445	906 275
Summa kortfristiga skulder	3 890 912	2 703 379
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	65 399 535	67 066 910

NOTER

Not 1 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 (K3). Tillämpade principer är oförändrade jämfört med föregående år. De viktigaste redovisnings-, och värderingsprinciperna som har använts vid upprättande av årsredovisningen sammanfattas nedan.

Intäktsredovisning

Erhållna ersättningar och bidrag avser statliga medel till verksamheter som Stiftelsen Tyrestaskogen bedriver på uppdrag av myndigheter.

Ett bidrag eller ersättning intäktsredovisas den period som ersättningen avser.

Intäktsredovisningen sker endast när det med hög grad av sannolikhet kan antas att bidraget eller ersättningen inte kommer att återkrävas. Villkorade bidrag skuldföres tills dess att de utgifter som bidraget ska täcka, uppkommer.

Övriga intäkter omfattar försäljning av varor och ersättning för guidningar i naturum samt hyresintäkter.

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av enligt plan över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn tagen till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:

Inventarier och maskiner	20%
Byggnader	3%

Finansiella instrument och värdepappersinnehav

Stiftelsens värdepappersinnehav anses vara långfristigt och redovisas därför som en finansiell anläggningstillgång.

Dessa tillgångar utgörs av andelar i Kammarkollegiets företagsobligationer, aktie- respektive räntefond, stiftelsekonsortiet Giva och värderas till verkligt värde.

Den realiserade värdeförändringen redovisas i resultaträkningen som resultat från finansiella tillgångar. Motsvarande belopp redovisas inom det egna kapitalet som fond för verkligt värde.

Varulager

Varulager redovisas enligt lägsta värdets princip, dvs till det lägsta anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet.

Anskaffningsvärdet inkluderar alla utgifter som är hänförliga till tillverkningen. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in-, först ut principen.

Djurlager

Djur i jordbruk och renskötsel anses som lagertillgång. Djurlager tas upp till minst 85% av den genomsnittliga produktionsutgiften för djur. Djuren behöver dock inte i något fall tas upp till ett högre värde än det som motsvarar djurens sammanlagda nettoförsäljningsvärde. Om den genomsnittliga produktionsutgiften uppenbarligen inte motsvarar anskaffningsvärdet, ska djuret tas upp till lägst 85% av det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet.

Inkomstskatter

Inkomstskatt utgörs av aktuell skatt och redovisas i resultaträkningen. Aktuella skattefordringar och skatteskulder kvittas i de fall det finns en legal kvittningsrätt.

Definition av nyckeltal

Direktavkastning: utdelningar och ränteintäkter i % av ingående värde för finansiella anläggningstillgångar.

Totalavkastning: Utdelningar och ränteintäkter samt årets värdeförändring för finansiella tillgångar i procent av ingående värde för finansiella anläggningstillgångar.

<u>Not 2</u>	<u>Leasingkostnader</u>	2018	2017
	Leasingkostnader	144 046	158 592
	Summa	144 046	158 592
<u>Not 3</u>	<u>Medelantalet anställda</u>	2018	2017
	Medelantalet anställda	13	12
<u>Not 4</u>	<u>Löner och andra ersättningar</u>	2018	2017
	<i>Löner och andra ersättningar</i>		
	Löner	5 360 311	5 372 253
	<i>Totala löner och andra ersättningar</i>	5 360 311	5 372 253
	 <i>Sociala kostnader och pensionskostnader</i>		
	Sociala kostnader	1 695 991	1 688 014
	Pensionskostnader	290 851	418 212
	<i>Totala löner, andra ersättningar, sociala kostnader samt pensioner</i>	7 347 153	7 478 479
<u>Not 5</u>	<u>Resultat från finansiella anläggningstillgångar</u>	2018	2017
	Utdelning aktiefonder	863 107	1 036 334
	Utdelning räntefonder	129 707	583 074
	Utdelning företagsobligationer	234 862	0
	Utdelning GIVA	495 332	0
	Värdeförändring aktiefonder	-4 950 761	713 749
	Värdeförändring räntefonder	539 759	-365 359
	Värdeförändring företagsobligationer	-135 627	-
	Värdeförändring GIVA	-1 056 639	-
	Vinst/ förlust vid försäljning andelar	2 549 490	1 159 907
	Redovisat värde	-1 330 770	3 127 705

Not 6	Räntekostnader och liknande	2018	2017
	Förvaltningskostnader Kammarkollegiet	121 162	139 975
	Räntekostnader	112 981	3 912
	Summa	234 143	143 887
Not 7	Byggnader och mark	2018-12-31	2017-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	620 017	620 017
	Utgående anskaffningsvärden	620 017	620 017
	Ingående avskrivningar	-348 273	-322 101
	<i>Förändringar av avskrivningar</i>		
	Årets avskrivningar	-19 730	-26 172
	Utgående avskrivningar	-368 003	-348 273
	Redovisat värde	252 014	271 744
Not 8	Inventarier, verktyg och installationer	2018-12-31	2017-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	3 825 267	3 830 421
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	-	202 841
	Försäljningar/utrangeringar	-	-207 995
	Utgående anskaffningsvärden	3 825 267	3 825 267
	Ingående avskrivningar	-3 195 224	-3 029 731
	<i>Förändringar av avskrivningar</i>		
	Återförda avskrivningar vid försäljningar resp. utrangeringar	-	122 928
	Årets avskrivningar	-254 660	-288 421
	Utgående avskrivningar	-3 449 884	-3 195 224
	Redovisat värde	375 383	630 043
Not 9	Räntefonder	2018-12-31	2017-12-31
	Ingående anskaffningsvärden	31 197 740	29 010 910
	<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
	Inköp	-	3 015 212
	Försäljningar	-22 218 796	-828 382
	Utgående anskaffningsvärden	8 978 944	31 197 740
	Ingående värdeförändringar	-905 792	-540 431
	Årets värdeförändringar	539 760	-365 361
	Utgående värdeförändring	-366 032	-905 792
	Redovisat värde	8 612 912	30 291 948

<u>Not 10</u> <u>Aktiefonder</u>	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärden	19 458 791	20 485 714
<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
Inköp	–	818 000
Försäljningar	-5 877 255	-1 844 923
Utgående anskaffningsvärden	13 581 536	19 458 791
 Ingående värdeförändring	 10 873 783	 10 160 035
Årets värdeförändring	-4 950 761	713 748
Utgående värdeförändring	5 923 022	10 873 783
 Redovisat värde	 19 504 558	 30 332 574
 <u>Not 11</u> <u>Företagsobligationer</u>	 2018-12-31	 2017-12-31
Ingående anskaffningsvärden	0	
<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
Inköp	15 520 583	–
Utgående anskaffningsvärde	15 520 583	–
 Årets värdeförändring	 -135 627	 –
Utgående värdeförändring	-135 627	–
 Redovisat värde	 15 384 956	 –
 <u>Not 12</u> <u>GIVA</u>	 2018-12-31	 2017-12-31
Ingående anskaffningsvärden	0	
<i>Förändringar av anskaffningsvärden</i>		
Inköp	14 950 000	–
Utgående anskaffningsvärden	14 950 000	–
 Årets värdeförändring	 -1 056 639	 –
Utgående värdeförändring	-1 056 639	–
 Redovisat värde	 13 893 361	 –

Not 13 Ställda säkerheter	2018-12-31	2017-12-31
Utnyttjad kredit	0	0
Ej utnyttjad kredit	500 000	500 000
Summa ställda säkerheter	0	0

Not 14 Skatt på årets resultat	2018-12-31	2017-12-31
Resultat före skatt	- 2097 287	1 865 388
Skatt enligt gällande skattesats 22%	-457 443	410 385
Skattefria intäkter	-118 747	-157 025
Ej avdragsgilla kostnader	1 351 811	81 174
Redovisad skatt i resultaträkningen	775 621	334 534
Skattekostnader består av följande komponenter: Aktuell skatt på årets resultat	775 621	334 534
Redovisad skatt i resultaträkningen	775 621	334 534
Genomsnittlig skattesats uppgår till	22%	22%

UNDERSKRIFTER

Tyresta den 22 mars 2019

Anders Nylén

Björn Carlberg

Björn-Axel Beier

Louise Schlyter

Gunnar Björkman

Goran Rasmus

Anders C Lindberg

Ylva Thomasson

Mats Lindblom

Ylva Thomasson

Vår revisionsberättelse har lämnats 9/4 - 2019

Maaria Martin Vivaldi
Auktoriserad revisor

Amanj Mala-Ali
Revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till styrelsen i Stiftelsen Tyrestaskogen
Org.nr. 815601-0624

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Jag har utfört en revision av årsredovisningen för Stiftelsen Tyrestaskogen för år 2018.

Enligt min uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2018 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker därför att föreningsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den uppger, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera stiftelsen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Mina mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.

- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver min revision av årsredovisningen har jag även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Stiftelsen Tyrestaskogen för år 2018.

Enligt min uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Jag har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Mitt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet "Revisorns ansvar". Jag är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mitt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Mitt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed mitt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen, eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på min professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att jag fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Jag går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för mitt uttalande.

Stockholm den 9/4 2019

Maaria Martin-Vivaldi

Auktoriserad revisor